ION MARIN SADOVEANU

AKHO SITAO

EDITURA TINERETULUI

ION MARIN SADOVEANU

AKHO SITAO

(O POVESTE DIN VREMEA GHEȚARILOR ÎNALȚI)

EDITURA TINERETULUI

ILUSTRAȚII ȘI COPERTA:
LIPA ALĂMARU

Redactor responsabil : VINICIU GAFIȚA
Tehnoredactor : ELENA GĂRĂJĂU

Dat la cules 07.07.1962. Bun de tipar 22.01.1963. Apărut 1963. Comanda nr. 5400. Tiraj 23.100. Hîrtie offset A de 100 g/m², 840×1080/16. Coli editoriale 5. Coli de tipar 5. A. 01074. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R.

Tiparul executat sub comanda nr. 20.742 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

Pe Akho îl trezise plînsetul copiilor. Venea din colțul cel mai adăpostit al peșterii tăiată în stîncă tare, unde oamenii scobiseră culcușurile celor mici. Și, pentru ca să le țină de cald, le umpleau în fiecare seară cu cenușă. De bună seamă că cenușa se răcise, de vreme ce însuși Akho simți un fior înghețat dinspre gura peșterii, albită de zorii ce se iveau. Flăcăul se dezmorți, legă bine de mijloc blana de panteră tărcată, ce-și arunca labele mari peste umerii lui, și privi în jur la oameni, semenii lui, frămîntați de vise urîte, de spaimă și de foame. Ieși apoi pe prispa de piatră. Era o dimineață limpede și rece, din vremea ghețarilor înalți. Răsăritul bătea în munții îndepărtați, albi și sticloși, și-i umplea de flăcări de parcă focul ar fi crescut și s-ar fi umflat din inima pămîntului prin piscurile lor. Akho nu fusese niciodată pînă la munți, dar frumusețea aceasta măreață îi plăcea și îl atrăgea. El știa că dintr-acolo venise frigul care îi gonise pe toți oamenii din neamul lui spre locuri mai calde. Și aci însă frigul îi ajunsese. Încetul cu încetul ierburile s-au uscat, bizonii și toate celelalte animale se răriseră, iar pomii erau piperniciți și nu mai dădeau roade. Se pustiise totul în jur, și foametea adusă de frig și de ghețuri creștea tot mai mult, măcinîndu-i pe oamenii aceștia fricoși, care nu îndrăzneau

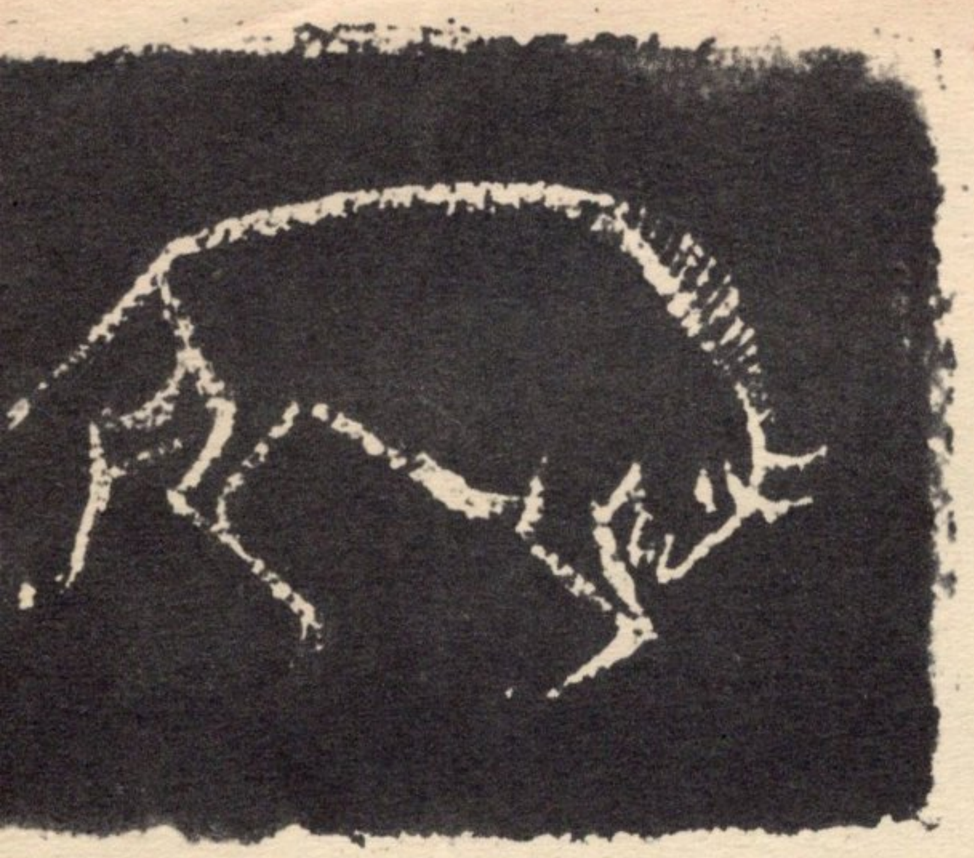

totuși să părăsească peștera găsită de neamuri vechi dinaintea lor, de pe vremea căldurilor mari. Și o dată cu frigul ce stăpînea acum dincolo de podișul înalt și se lăsa încet pretutindeni, coborîseră și mamutul și rinocerul păros, hrană vie ce aleargă și care, dacă ar fi fost doborîtă, i-ar fi îndestulat cu carnea unui singur animal pe toți. Dar acum, de unul singur sau numai cu două-trei ajutoare, cum ar fi putut vîna mamutul? Oamenii erau bolnavi și trebuiau hăitași mulți și larmă mare. Apoi mamutul nu cobora pînă aici. Trebuiau să se ducă, așa cum au făcut ultima dată de mult dincolo de platoul înalt, pînă unde picioarele începeau să se îngroape într-o zăpadă afînată sau să alunece pe grumazuri de gheață. Acolo trebuia să poposească și să sape groapă adîncă, mare cît o prăpastie. Apoi să se pitească și să aștepte. Gîndul capcanei acesteia fusese scornit de unul bătrîn, care înțepenise și se îngălbenise de mult și apoi începuse să miroasă urît, că au trebuit să-l culce pe o parte, cu genunchii la gură, și să-l acopere cu pămînt. Și suferea de cîte ori se gîndea la capcana pentru mamuți. Fusese o mare născocire a bătrînului și îl furnica în piept că nu fusese a lui. Acum știa prea bine că nu putea înfăptui prinderea decît cu ajutorul tuturor, ajutor de nevoie, nu numai să omoare animalul, dar să și care carnea.

Şi asta, mai ales în foametea ce-i bîntuia azi şi nu o putea îndepărta, făcea un gol în jurul lui. Cînd au ajuns atunci dincolo de podişul înalt, pe gheţurile ce sînt prea departe acum pentru el, cei cîţiva slăbănogi au săpat cu greu capcana. De trei ori se întunecase şi de trei ori se luminase pînă ce a fost adîncă după măsura sălbăticiunii ce trebuia să cadă în ea. Aşa aveau vînătorii să-l oprească pe uriaş. Apoi, luînd pildă de la lupii ce se strîngeau în haită, ca să se dea la o fiară mai mare, tăbărau cu toţii odată. Ba mai mult decît lupii, care nu se pricepeau să strige, ei se năpusteau cu larmă mare. Aşa trebuia să se întîmple şi aşa se şi întîmplase. Mamuţii se iviseră atunci ca nişte movile mişcătoare, care veneau încet, duduind tot cuprinsul sub greutatea lor. Aruncau abur lung, ce se lăsa în frigul din trompele brune, îmbrăcate parcă în scoarţă, cu nările împlîntate într-un vîrf lat cît un piept omenesc. Fildeşii erau enormi şi întorşi, albi şi greu de frînt. O blană lungă atîrna împletită în ciucuri de gheaţă sub burtă şi pe picioarele mari, că trei oameni abia

de puteau cuprinde unul. Erau animale blajine mamuții și încete, dar fără privire ageră. Ochii lor mici, față de mărimea trupului, vedeau puțin și tulbure. Mai degrabă auzul era bun. De aceea oamenii învățaseră să stea liniștiți la apropierea lor. Veneau arînd zăpada cu trompa, vîrînd-o ca pe un braț pe dedesubt, ciugulind ici-colea jnepeni, smulgînd piperniciții arbuști, pe care apoi îi aruncau în gurile lor deschise, ca niște gropi imense, umede, căptușite cu o pieliță lucioasă, trandafirie. Din cînd în cînd țipau

ascuțit, suflînd în sus, cu trompa ridicată. Așa veneau spre groapă. Oamenii ascunși, cu vîntul în față, ca să nu-i simtă mamuții, se strîngeau de mîini unii pe alții, și, lăsați pe genunchi, se loveau ușor cu fundul de pămînt, rînjind de bucurie. Așteptau. Duduiala surdă cutremura totul, și ei se apropiau, cînd, deodată un zgomot înfundat de parcă s-ar fi prăbușit un munte s-a auzit. Apoi un țipăt cu tremurături în el și sforăituri. Din groapă ieșea un cap zbătut de mamut, cu trompa agitată, mișcată ca un șarpe și cu unul din fildeșii mari rupt. Chema în ajutor sau era mînioasă fiara? Ceilalți doi-trei fugeau într-un trap mărunt, de li se vedeau codițele scurte bătînd în coapse, lăsînd pradă pe cel căzut în groapă. Atunci bătrînul, care acum îngălbenise și adormise de mult și care avusese gîndul căldării de pămînt, li s-a părut că a dat un chiot. Toți s-au repezit la bolovanii strînși în apropierea gropii. Erau în jur pietroaie ce de-abia puteau să le ridice doi oameni. S-au apropiat de buza prăpăstiei și au zvîrlit în ea. Astfel au rupt pielea groasă, au sfărîmat oasele frunții și ale tîmplelor. Sîngele curgea în valuri, mamutul șuiera pe trompa care tot mai puțin se agita sub lovituri. Picioarele i se înmuiau, și muntele de carne sîngerată cădea în genunchi. Cei mai sprinteni au sărit pe el. I-au scos ochii cu

pumnale de cremene și i-au vîrît prin orbite sulițe lungi pînă în creier. Mamutul a căzut răpus: Două zile au bătut convoaiele încheiate din bărbații bine făcuți ai neamului de la groapă la peșteră, purtînd carnea tăiată în lungi fîșii roșii. La fiecare fildeș, chiar la cel rupt, s-au înhămat doi-trei oameni, Akho pe vremea aceea era un copilandru. S-a întors la peșteră cu un snop de fire lungi, aspre și tari din blana fiarei, care a rămas cu tot ce nu s-a mai putut lua din ea. După o zi, nimeni nu s-a mai apropiat de groapă. Hienele mari, tărcate, lupii și vulturii se instalaseră la ospăț, alungînd pe oameni...

...Și în dimineața asta rece, părăsit de orice vînat, în foametea cumplită ce-i bîntuia, Akho își aducea aminte, ca de un lucru de mult pierdut, de vînătoarea de mamuți din copilăria sa. Strîngîndu-și mai aproape de mijloc blana de panteră, zguduit de un fior ce-l cuprinsese, Akho privea la gura peșterii. Și iarăși o amintire a copilăriei îi trecu prin minte...

Vedea cu multă vreme în urmă, cum neamul lui, gonit de ghețurile ce se întindeau tot mai mult, părăsise pășunile de dincolo de platoul înalt și-și căutase adăpost în peștera aceasta.

A fost atunci o luptă aprigă între oameni și urșii mari, bruni, pe care a trebuit să-i scoată cu foc din fundul bîrlogului. Erau doi urși și o ursoaică apărîndu-și puii. S-au ridicat ca niște namile fioroase, și, pînă să fie răpuse, au sfîșiat cîțiva oameni. Pe măsură ce înaintau în peșteră cu crengi aprinse înmuiate în grăsime de urs, oamenii pierdeau pasul printre mormanele de oase de tot felul de animale, ospătate de vechii stăpînitori. Luminau și afumau pereții, cercetîndu-i. Peștera era bună, bine încheiată și mai ales ferită de vîrtejul vînturilor. Nu avea nici o altă ieșire. De aceea nici acum, cu toată foametea, nu se îndurau să se despartă de ea. Și Akho își aducea aminte cum, cu mult înainte, el și alți cîțiva flăcăi au dibuit în fundul ascunzătoarei pe cel din urmă urs, bolnav. Era un schilod, necrescut, cu oasele întoarse și rupte, care nu putuse să iasă o dată cu ceilalți la luptă și rămăsese ticăloșit să se sfîrșească în beznă. Bătrînul, care îi condusese la vînătoarea de mamuți, le-a dat lor prada asta schiloadă. L-a omorît cu o toporișcă de cremene chiar Akho. Apoi i-au împărțit carnea, iar blana și-a păstrat-o el. Trecuse multă vreme din ziua aceea cînd neamul se mutase aci și cînd în jurul peșterii mai era hrană verde, de plante și fructe bune de cules, care cu vremea însă se pipernicise și nu mai rodea. Nici iarba care să atragă bizonii nu mai dădea, într-atît se schimbase vremea, răcindu-se.

La peșterele din văi, departe de ghețari, era mai ușor de trăit, fiind mult mai cald. Creșteau pe aci desișurile și arborii, iar sus, pe podișul uriaș, ce se întindea deasupra peșterii, se legănau fînețurile înalte. Dar peșterile acelea nu erau încheiate, ci arătau mai mult ca o îngrămădire de stînci și nu puteau cuprinde întregul neam. Și apoi oamenilor le

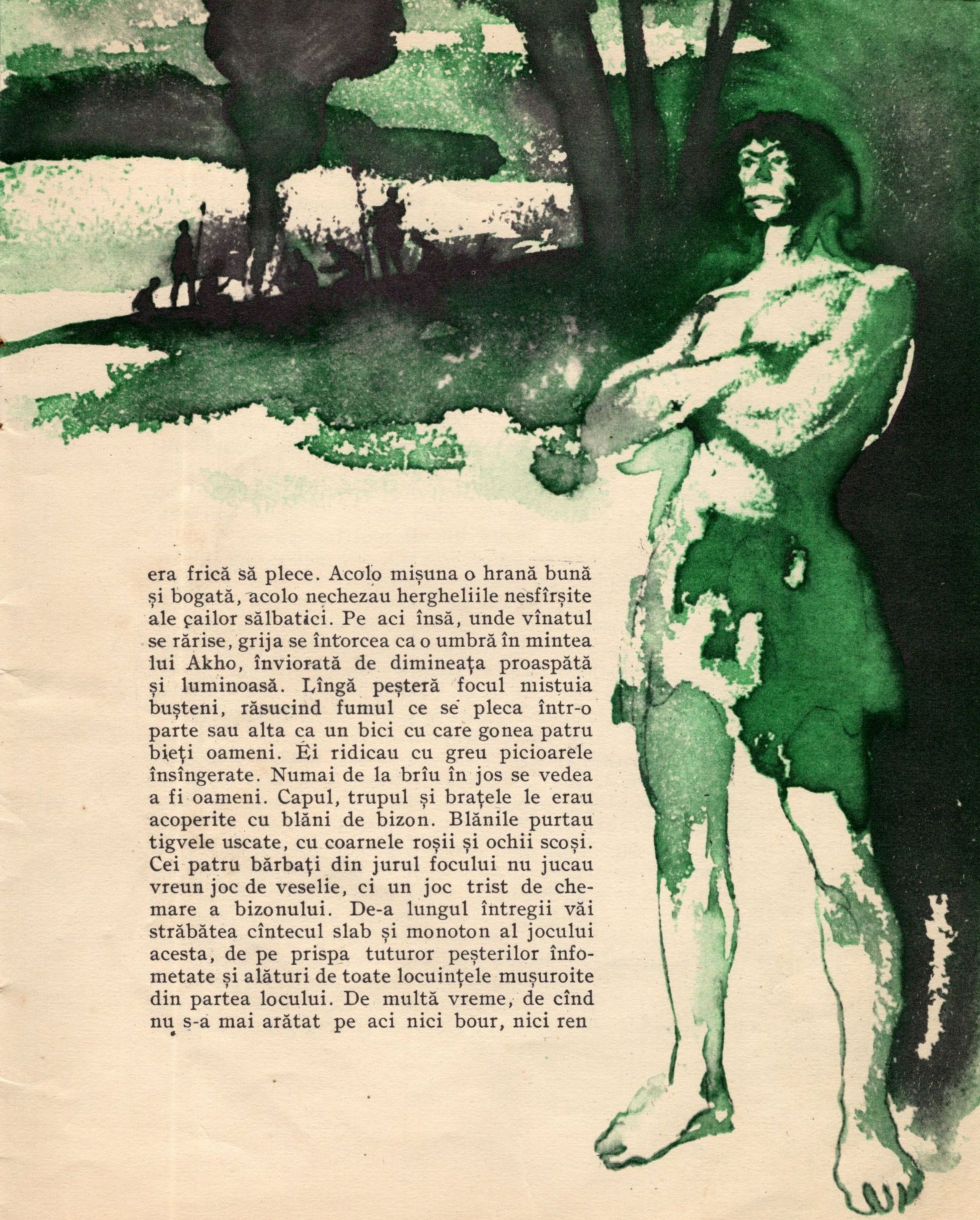

era frică să plece. Acolo mișuna o hrană bună și bogată, acolo nechezau herghelиile nesfîrșite ale cailor sălbatici. Pe aci însă, unde vînatul se rărise, grija se întorcea ca o umbră în mintea lui Akho, înviorată de dimineața proaspătă și luminoasă. Lîngă peșteră focul mistuia bușteni, răsucind fumul ce se pleca într-o parte sau alta ca un bici cu care gonea patru bieți oameni. Ei ridicau cu greu picioarele însîngerate. Numai de la brîu în jos se vedea a fi oameni. Capul, trupul și brațele le erau acoperite cu blăni de bizon. Blănile purtau tigvele uscate, cu coarnele roșii și ochii scoși. Cei patru bărbați din jurul focului nu jucau vreun joc de veselie, ci un joc trist de chemare a bizonului. De-a lungul întregii văi străbătea cîntecul slab și monoton al jocului acesta, de pe prispa tuturor peșterilor înfometate și alături de toate locuințele mușuroite din partea locului. De multă vreme, de cînd nu s-a mai arătat pe aci nici bour, nici ren

cîntecul se auzea neîncetat zi și noapte, cîntec monoton de chemare și deznădejde de pe meleagurile prin care hălăduiau cei din neamul bizonului. Căci la o vreme „stăpînul" și „fratele" — cum i se spunea fiarei — nu mai voise să se dea jertfă, și oamenii lui Akho, părăsiți într-o vegetație tot mai stearpă și firavă, mureau. Vînătorii aceștia rătăcitori cînd omorau vreun bour nu credeau că îndemînarea lor și toporișca scurtă de cremene i-a omorît, ci spuneau că străbunul și ruda lor, bizonul, a venit și a vrut să se jertfească pentru hrana tuturor. Akho însă nu credea în povestea asta.

Experiența de vînător încercat, acum, la vreme de nevoie mai ales și de lipsă de vînat, îl făcea să se îndoiască de ceea ce bătrînii spuneau și păstrau cu sfințenie. Gîndurile acestea însă îi îngreunau capul și îi amețeau mintea. De aceea, tînărul ridicat în pragul peșterii și încurcat în propriile lui gînduri, dădea din cap dintr-o parte în alta, ca și cînd ar fi voit să spună un *nu* hotărît. Așa stătea flăcăul, cînd cineva îl apucă de braț. Era o femeie tînără și înaltă din neamul lor, anume Tao, cu părul roșu și stufos ca de vulpe, una din cele zece surori de care și Akho se apropiase cu dragoste. Tao ținea în mîna stîngă o blană, iar dreapta și-o legăna pe deasupra ca și cum ar fi vrut să arate cum coase. Akho a înțeles. Și sărind peste un stei, el intră sub o firidă a stîncii, trăgînd-o pe Tao după el. Era aici un fel de atelier al lui Akho cu toate sculele de cremene, și mai vechi și mai noi, născocite de el. Femeia îl urmă cuminte și se așeză alături, măsurîndu-i fiecare mișcare. Părea un copil ascultător care vrea să învețe. De după o piatră pătrată, ce-i slujea drept masă, flăcăul ridică un maldăr de oase spălate și uscate. Erau oase late de ren și ciolane de bizon și fildeși tăiați de mamut. Akho alesese o bucată de fildeș și o întinse lui Tao, mîndru, ca pe ultimul său „tablou". Pe luciul gălbui și moale al osului, în săpăturile unor foarte frumoase desene, se vedeau doi reni. Iar printre reni, fără legătură și fără unde, pluteau prin desen, la voia întîmplării, pești mari cu solzi rotunzi. Și totul era ca în natură, precis și neminţit. Ochiul lui Akho și mîna lui urmăriseră cu măiestrie liniile. Tao, cînd a privit desenul, s-a îmbujorat, a licărit din ochii ei verzi, s-a ridicat și, împletindu-și degetele, și-a întins încet brațele, imitînd cu buzele fîșîitul pîraielor. Voia să-i arate lui Akho, în felul acesta, că peștii lui sînt ca vii și că ea îi și vede trecînd prin ape. Era o

laudă mare, și Akho a fost foarte bucuros. Strîngîndu-și pumnii uriași, omul se lovi cu putere în pieptul lui lat și păros care sună adînc: Hî! Hî! Loviturile acestea dese însemnau marea mulțumire a lui Akho. Și astfel, îmbărbătat de laude, flăcăul, uitînd de nenorocul lui de vînător și de foametea ce-i amenința pe ai lui, se puse pe lucru. Tăie cu un cuțit lung și dințat de cremene din oasele late de ren ace pentru Tao. I-a tăiat un mănunchi întreg de ace mai mari și mai mici. Tao sta liniștită și privea. Cînd totul a fost gata, Akho luă bucata de blană din mîinile lui Tao și trecu acele prin ea să vadă dacă sînt bine șlefuite. Și, aplecîndu-se iarăși după o piatră, scoase la iveală un ghem mare de fire lungi și trainice din blană de mamut. Și făcînd un sul împletit, îl trecu pe după gîtul femeii, împreună cu un șirag de scoici albastre și purpurii. Tao își alipi fruntea de a lui. Și cei doi oameni au rămas îndelung astfel uniți.

Cînd Tao a vrut să plece și s-a despărțit cu greu de Akho, acesta o opri o clipă, cu un înțeles necunoscut încă de femeie. Flăcăul smulse din blana de mamut un fir încercat și tăios. Un cap al firului i-l dădu lui Tao, iar pe celălalt îl întinse el. Și, agățînd de coarda aceasta zbîrnîietoare un cîrlig ușor de os, trase cu putere. Cîrligul șuieră și zbură prin gura peșterii departe în albastrul dimineții, fără să mai poată fi găsit. Tao țipă de uimire și bucurie. Apoi, acoperindu-și gura cu palma, rămase încremenită, nepricepînd încă nimic cu ochii la Akho. Iar flăcăul încă o dată, de mulțumire și cu mai multă putere, se bătu cu pumnii în piept...

În clipa aceasta răsăriră de după stei doi bătrîni din urgisitul neam al bizonului. Ei îl rugară pe Akho să îi urmeze și să întregească săvîrșirea în care el n-a vrut să creadă. „Atîta vreme, spuneau ei, cît desenul nu va fi împlinit în puterea lui misterioasă, așa cum știau de la bătrînii lor, forțele nevăzute nu vor lucra,

bizonii îi vor ocoli, iar frații lor mai slabi, oamenii din neamul lor, vor muri de foame.“ Akho asculta toate acestea cu fruntea plecată și brațele căzute de-a lungul trupului. El nu credea și nici nu se învoia. O tăcere mare se făcu. Nu se mai auzea decît scîncetul de foame al copiilor și al bătrînilor și gemetele de boală ale celorlalți. În lumina rece a dimineții oameni gîrbovi și slabi începuseră să iasă din peșteri. Se tîrau încet, de-a bușelea, umflînd nările și căutînd să deslușească cu mirosul lor ascuțit, din miresmele plantelor, urma aspră de fiară. Atunci Tao a rupt tăcerea. Ea s-a rugat de Akho să încerce, deși se îndoia și ea de vorbele bătrînilor și era de părerea flăcăului. Akho își luă încet sculele de sculptor și de pictor. Avea stilete de gresie, pensule din perii de la urechile rîșilor și o scoică răsucită, plină cu un must roșcat, stors de el din pămînturile brune ce erau pe lîngă peșteră, topite în rășina unui pom rotat cu frunza îmbălsămată. Apoi Akho, privind încă o dată spre ținuturile gîndurilor sale mai înalte, spre ghețarii care acum erau albaștri și strălucitori, se hotărî și porni.

Au străbătut peștera pînă în cele mai îndepărtate afunduri. Aici zăceau sau trăgeau să moară oamenii în frig și în întuneric. Lui Akho i s-a strîns inima, dar deodată i s-a făcut silă și de el și de ceilalți, pentru că stăruiau și acum în anumite săvîrșiri de pe urma cărora nu se vor alege cu nimic... Astfel gîndea Akho, dar mergea. Era urmat de bătrîni și de Tao. Torța mare de rășină brună din mîna lui lumina. Deodată pe pereții netezi ai peșterii începură să apară desenurile lui mai de demult. Akho se opri, le privi și îi plăcură. Erau bizonii roșcați făcuți arc, cu coarnele aduse, cu picioarele strînse și ochi focoși. Lui Akho îi plăcu să vadă că nu uitase să deseneze la vacile bourilor acestora sălbatici ugerele umflate și pline de lapte... Se opriră cu toții. „Nu e păcat, gîndi Akho, să stric desenele acestea, croind altceva peste ele?“ Căci ceea ce într-adevăr doreau bătrînii era ca Akho să facă peste bizoni, din cîteva linii încrucișate, semnul locuințelor lor. În triunghi ar fi fost peșterile, iar rotunde, mușuroitele bordeie. Și toate împodobite cu frunze. Numai atunci tainicile puteri vor lucra pentru ei. Numai cînd semnul casei neamului întreg se va suprapune peste zugrăveala părintelui străvechi, bizonul, părintele, se va îndura de ei. Și asta Akho, fiindcă nu credea, nu voise nici rîndul trecut s-o facă și pregeta și acum. Dar pe cînd mai întîrzia, o clipă zări lucind în fund, departe,

o lumină slabă. Lăsîndu-i pe toți, flăcăul, cu pașii lui tăcuți de vînător iscusit, se îndreptă într-acolo. Și îl văzu pe Finn-cel-cocoșat, care l-a urît o viață întreagă și a mers prin peșteră din om în om și a spus că Akho, neprimind să deseneze locuințele peste bizoni, vrea să-i omoare pe toți. Acum Finn încerca el să deseneze. Dar dreapta lui era greoaie și fără deprindere. Finn se oprea, și cu stînga își bătea dreapta și o mustra. Pe Akho îl cuprinse și mînia și dezgustul. Înșfăcîndu-l pe Finn de ceafă se întoarse la ai lui, cum se întoarce leul la culcuș cu antilopa în gură. Aici, aruncîndu-l în fața lui Tao și a bătrînilor, îl făcu uitat și se apucă să lucreze. Desenă peste bizonii lui frumoși și arămii împletitura urîtă care trebuia să închipuiască bordeiele și să pornească tainicele puteri. Desenă peste tot și strică lucrul său de altădată pe care îl privise cu mîndrie. Tăcut, își luă sculele, și, foarte grăbit, sărind peste cei ce zăceau și se văitau, ieși din peșteră, coborînd în josul văii. Tao se luă după el și îl opri. Apoi, arătîndu-i topoarele și cuțitele de silex, îl îmbiă să le ia și îi făcu semn să o urmeze.

Coborau printre buruieni și tufe ce se îndesau tot mai mult, rănindu-le picioarele. Din cînd în cînd, Tao își arunca privirea în urmă, pentru a se convinge că Akho o urmează. Îl ducea undeva, într-un loc cunoscut de ea. Au cotit după o pădurice de copaci, cu trunchiurile argintii și cu frunze mari, aproape negre, crestate și lucioase, de pe care se desprindeau cu greu fluturi cît palma, vărgați, cu mai multe culori. Au intrat într-o rîpă ale cărei margini sfărîmicioase erau tăiate într-un pămînt roșu ca sîngele închegat. Akho se opri o clipă, săpă cu unghiile sub talpă și luă un pumn de țărînă pe care o sfărîmă între degete. Zîmbi și frămîntă în palme pămîntul. Era vopsea din cele mai bune pentru zugrăvelile lui. Creșteau în crăpăturile malurilor buchete de frunze mari, că puteai să înfășuri un copil în ele. Akho făcu semn lui Tao și amîndoi începură să strîngă pămînt roșu într-un fel de suluri pe care le răsuciseră din frunzele smulse. Au strîns așa cît li s-au părut de folos, au legat totul cu cîrcei de iederă tare, crescută pe cei cîțiva copaci rari și piperniciți, și au plecat mai departe, ducînd desagile astea prețioase cu ei.

Deodată se auzi înaintea lor o larmă făcută din mugete înfundate, din sforăituri și șuierături prelungi. Tao se opri zîmbind. Se apropiau de locul de taină știut numai de ea. Apoi, alipindu-se de Akho, îi arătă să facă pași mari, dar liniștiți,

și-i puse un deget pe buze. Cînd au trecut de un dîmb, în fața lor a răsărit deodată cea mai fioroasă capcană a morții. Împrejmuit de păpuriș înalt, spart ici și colo de fiare, era un ochi de lac negru, de asfalt, care înșela ca apa adevărată cu lucirea lui. Iar în grosimea neagră a lacului se zbăteau fel de fel de animale, prinse pentru totdeauna în cleiul său ce se întindea, se rupea, dar nu se lua de pe bietele dobitoace. Cu cît se zbăteau mai cumplit, cu atît se afundau mai tare. Erau acolo neamuri feluri te venite la adăpat și înșelate de lacul acesta dușmănos. Erau urși, cai, cerbi și carnivore cu colții ascuțiți, care mușcau asfaltul și pe vecinii lor în nădejdea că vor scăpa. Akho privi îndelungat lupta asta a animalelor cu asfaltul cleios, și ochiul său de vînător iscusit deslușI că nu erau decît animale tinere. „De bună seamă, gîndi Akho, și nu mai uită gîndul acesta făurit și învățat după înțelepciunea sălbăticiunilor, cei mai în vîrstă au aflat primejdia de la alții căzuți pradă și nu s-au înșelat ca cei tineri.“ Pînă și un pui de mamut, rătăcit prin părțile astea, setos și prost, se zbătea în locul cel mai adînc.

Ce putea să folosească Akho din priveliștea asta, ca să potolească foametea care îi bîntuia pe ai lui? Tao credea că toată prada prinsă de lac e mai ușor de răpus și de luat. Dar nu vedea ea oare primejdia și pentru om? Akho privi lung înspre Tao și zîmbi. Femeia, crezînd că l-a dus la un adevărat belșug de hrană, bătea din palme și sărea mulțumită. În zburdălnicia ei se apropia prea mult și primejdios de malurile reavăne, așa că Akho a fost silit să o smulgă de la împotmolire sigură, trăgînd-o puternic de braț. Atunci Tao înțelese și se trezi. Totuși, pentru a-i face pe plac, Akho se hotărî să încerce să se apropie de prada cea mai la îndemînă. Era un enorm cerb cu coarne late și încrînguite, că doi oameni în putere, cu brațele întinse în lături și alături, nu puteau ajunge la vîrfurile dinafară ale acestor podoabe. Cerbul, zbătut și mușcat de alte fiare, se stîrșise, iar jumătate era prins în asfalt, cu picioarele dinainte cățărate pe o stîncă ce sta înfiptă în lac. De pe stînca aceasta Akho încercă să se apropie de cerb. Murise cu capul dat peste spate, luptător și trufaș, cu ochii mari deschiși, înghețați și tulburi, și cu limba mușcată. Ce ar mai fi putut alege din mortăciunea asta trecută de mult pentru ai lui, în afară de arborele prețios al coarnelor late și înrămurate care ispiteau pe meșterul Akho? De aceea, cu o toporișcă începu să desprindă de pe țeastă trun-

chiul coarnelor. Acestea căzură grele, ca un copac, alături de stîncă. Și legîndu-le zdravăn cu otgoane din păr de mamut împletite de el, omul se înhămă și trase greu la povara prețioasă pentru el. Tao ceru și ea un ham. Și au dus cu trudă pînă în gura peșterii lăstarul acesta de os, așezîndu-l în fața firidei unde lucra Akho.

Cînd i-au zărit venind, oamenii au crezut că aduc demîncare și s-au bucurat. S-au mohorît însă cînd au văzut că duc numai niște oase. Finn-cel-roșcat a folosit iarăși întîmplarea asta pentru a zădărî pe oameni împotriva lui Akho. Umbla pretutindeni, din flămînd în flămînd și din bolnav în bolnav, și arăta că, atunci cînd neamul întreg moare de foame, cînd poamele nu se mai coc de frig, iarba nu mai crește și bizonul nu mai vrea să vie, Akho, cu gîndul la crestăturile lui, strînge oase. Și din fundul peșterii oamenii, în genunchi sau pe burtă, rugători sau amenințători, s-au tîrît pînă pe prispă, unde Akho

se odihnea. S-au așezat roată în jurul său și au început să mîrîie, să bîiguie, să i se plece, dar mai ales să-i ceară demîncare. Dinții clănțăneau, pumnii se ridicau și toți cereau să-și pună și el capul vechi și uscat de bizon vopsit cu roșu, să joace dansul magic de chemare a bizonului pe tipsia stîncilor din față. Numai Akho nu încercase lucrul acesta, pe care i-l cereau toți, stăruitor.

Akho însă nu se învoi, și Tao îl apără. Cînd voiră, cei mai înrăiți, să dea în el, femeia se așeză pavăză în fața lui. Au căutat să-i împleticească picioarele, să-l doboare și să-l îmbra-

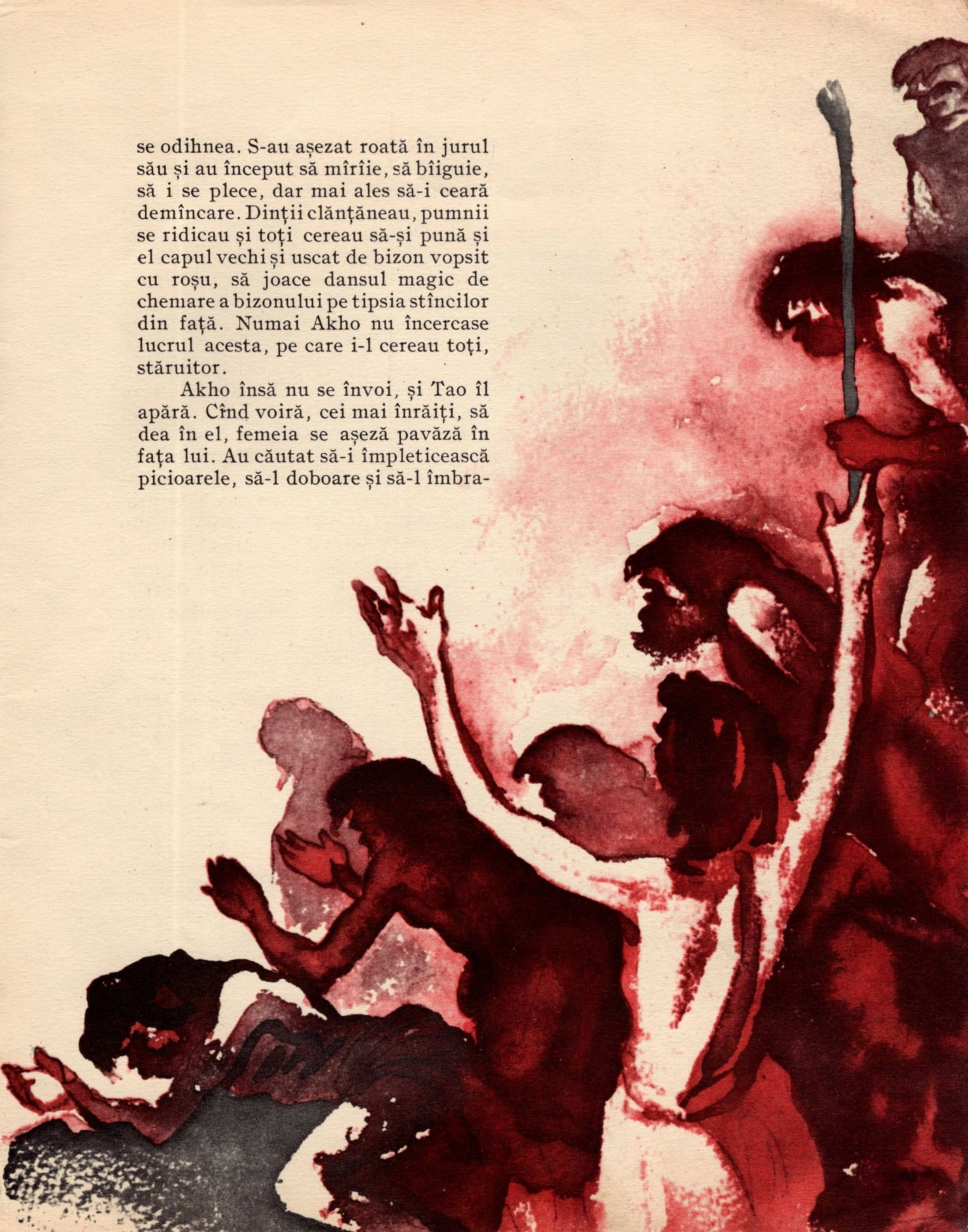

ce cu capul monstruos de bizon. Dar Akho s-a apărat. Sărind, a pornit în goană prin desișul buruienilor și arbuștilor, nemaiascultînd nici de chemările și strigătele lui Tao.

Trecuse multă vreme de la plecarea lui Akho. Biruit și scîrbit de prostia celor ai săi, care mureau în vizuinele lor vechi, încercînd mereu aceleași deșerte practici, în loc să întreprindă cu curaj o mutare în locuri mai calde sau o vînătoare îndepărtată, flăcăul pornise să rătăcească cu mintea și cu pasul după măsura inimii lui slobode și îndrăznețe. Urcase pe podișul cel foarte înalt și foarte îndepărtat, rătăcise prin fînețurile bogate, care acum se treceau și se uscau. Aici văzuse herghelиile cailor mari si aprigi ai vremurilor acestea, despre care ai lui nici nu aflaseră. Erau cai sălbatici și iuți, care mușcau ca lupii. Ei fluturau coamele și cozile lungi, alergau în tropote bătute larg și se opreau cu o smucitură în două picioare, rotind ochii însîngerați, umflînd nările, sperioși și nărăvași, luînd seama, o clipă, cu urechea ciulită dincotro vine primejdia. Erau cu sutele și cu miile caii care-și arătau din ierburi frunțile și crupele roșcate și negre. Erau iepe cu mînjii după ele și armăsari cu pieptul lat, pe care nu-i întreceau cu săriturile lor de lăcustă, decît antilopele care trăiau în bună înțelegere cu nenumăratele herghelii. Akho i-a privit din depărtare. Apoi, cu deprinderea lui vînătorească, a străbătut locul, tîrîndu-se încet, pînă aproape de ei. Își dădea seama însă că nu-i va putea ajunge niciodată din iuțeala lor, și atunci Akho a rămas cu urechea la pămînt, visînd la galopul lor surd și îndepărtat, la săvîrșiri mărețe și mari biruințі. A măsurat cu pasul întregul podiș pe toate laturile și a văzut că într-o singură parte nu era încheiat. Acolo se rupea în buză tăiată, iar dedesubt era prăpastia în care, departe, la fund, unde omul nu părea decît un lăstun, trecea un rîu pe patul lui de stîncă. Și în mintea lui Akho tot ce vedea se așeza la un loc sigur al amintirii, dar nimic nu se lega încă. De pe podiș munții de gheață păreau și mai apropiați, munții care cu frigul lor omorau oamenii și plantele. Ei închideau cu cleștarele lor bolovănite spre cer jumătate din lumea văzută de flăcău. În ei ardea parcă veșnic un foc uriaș, aprins de luminile frînte, iar din văgăunile lor de gheață bătea un vînt rece, mișcînd și făcînd să murmure împrejurul lui Akho talazurile nesfîrșite de ierburi. Era o putere și o libertate în toată priveliștea asta în care omul se simțea bine.

Doi vulturi pluteau sus de tot și se jucau cu văzduhul. Și în pornirea lui de tinerețe, voind să le stăpînească pe toate, Akho bănui, pentru prima dată, că sînt în el cuprinsuri vii și adînci, mai largi decît toate priveliștile din față, și că în aceste cuprinsuri ale sufletului său sînt și picioarele iuți ale herghelиilor, și aripile vulturilor, și bolboroseala uriașă și aeriană a vîntului, și încă atîtea răsunătoare puteri ale ființei lui, pe care Akho nu le știa, dar le presimțea.

Și, fără să știe de ce, flăcăul era mulțumit. Era mulțumit că ceea ce vede e așa cum e, și mai ales se bucura ce ușor putea să le înțeleagă acum, să le cuprindă cu mintea și să călătorească pe ele, departe, cu visul lui pătrunzător... Și de mulțumirea nouă și adîncă Akho se bătu cu pumnii mari peste coșul piept-nului. Cu pasul ușor, coborî înspre peșteri.

Pe drum străbătu desișuri, fără să ia seama la mîrîitul lighioanelor mărunte ce-i foiau înainte, și merse drept spre un glas ce se auzea departe și nu-și abătea unda sunetelor. Era un glas cum Akho nu mai auzise. Legăna cu sunete mai joase și mai domoale și urca apoi, urca pe vibrări subțiri, ca strigătele unor păsări rare, dar mult mai limpezi și mai frumoase. Flăcăul, care avea bucuria lucrurilor noi și neîntîlnite, alerga înspre ele, stăruind să ajungă cît mai iute la locul de unde venea minunatul glas. Rupea crengile, călca mlădițele, dărîma cu pasul greu pămîntul afînat al mușuroaielor, cînd, deodată, printre frunze, pe o movilă acoperită cu mușchi, o zări pe Tao învelită într-o blană de urs. Tao subția și îngroșa sunetele, le șuiera printre dinții sau le rotunjea în pîlnia cărnoasă a buzelor. Și pe cînd cînta, ochii ei obosiți și triști căutau neliniștiți cu privirile lungi, cercetătoare, toate luminișurile și toate potecile. Cu mlădieri de panteră Akho se apropie de femeie și, cînd ajunse pe culmea movilei, o cuprinse pe neștiute în brațele lui tari. A fost o bucurie puternică. Ea i-a făcut pe amîndoi să ardă ca stîncile încălzite la soare. Apoi au stat jos. Tao i-a povestit că în peșteri mor oamenii și îngheață copiii, că ei recunosc dreptatea lui Akho, că nu de la semne și puteri tainice trebuie să aștepte scăparea, ci de la fapte. Dar fapte ei nu știau să facă și nici încotro să apuce nu știau, dacă „stăpînul" bizon îi părăsise, și Akho la fel. Și Tao îi povesti, cum putu, foametea și toată nimicnicia neamului lor. Ascultînd cuvintele lui Tao și privind mai mult la slăbiciunea și durerea ei, Akho își aduse

aminte de bogăția și proaspăta libertate a podișului înalt de unde venea. Lucrurile adormite în el se treziră fiecare la loeul amintirii sale, în putere, în lumină, în realitatea lor hotărîtoare. Din experiență, din bucurie, din durere și deznădejde mănunchiul acesta de zbucime se trezea, și în mintea lui Akho o lumină vie se aprindea. Mai mult decît toți ceilalți, Akho pornea cu mintea lui ageră înaintea tuturor.

După o tăcere lungă, el îi spuse lui Tao, privind-o în ochi, ce au de făcut oamenii din peșteri, dacă vor să mai scape. Apoi porni iarăși încet, suind spre podișul de unde venise, pe calea lungă, năpădită de ierburi.

Luna răsărea spre dimineață. Noaptea era luminată de puzderia stelelor, iar pe zare albeau piscurile de cleștar ale ghețarilor. Era o noapte rece și liniștită de pe vremea ghețarilor înalți. Oamenii porniseră de cu seară de la peșteri, după porunca lui Akho, înșirați unul după celălalt, urcînd drumul podișului, cu Tao în frunte. Cîțiva flăcăi purtau focul în colivii de piatră și îl hrăneau cu vreascuri. Femeile și slăbănogii, după porunca lui Akho, o luaseră spre fundul de prăpastie, de unde săreau pîrîul printre stînci. Umblau oamenii spre podiș încet, fără șoaptă,

întîrziind prin desișuri, pentru a nu se pierde unul de celălalt. Akho îi așteptă sus, în ierburi. El îi împărți în două pîlcuri, care, ca două brațe lungi și aduse, aveau — desfășurate și înșirate — să ocolească, să strîngă podișul pînă la marginea prăpastiei. Akho, el însuși, o luă cel dintîi într-acolo. Tao rămase la urmă, aproape de povîrniș. După un răstimp mai mare de pregătire, cînd Akho a judecat că totul era gata, s-a auzit o șuierătură prelungă de cîteva ori. Sute de fluierături ascuțite i-au răspuns din toate părțile. În liniștea ce s-a făcut s-au ridicat nechezăturile neliniștite din adîncimile ierburilor. Frigul dimineții încrețea pielea oamenilor. Luna apăruse și ea roșie și ruptă în ultimul pătrar. Părea o bucată de carne sîngerată prinsă de cer. Apoi iarăși o liniște adîncă se făcu, iar după aceea se auzi mișcare și tropote de mii de copite. Podișul se trezea. Nu mai era vreme de pierdut. Atunci Akho mai fluieră încă o dată. De data aceasta i-au răspuns flăcări și urlete. Pretutindeni, în cerc strîns deasupra podișului, s-au aprins deodată torțele, care au început să meargă, să se apropie cu foc spre inima înaltei cîmpii, împingînd totul spre latura dinspre prăpastie. În lumina nesigură a zorilor se vedeau oamenii apropiindu-se,

și caii alergînd înnebuniți, călcîndu-se în picioare, încleștîndu-se și ridicîndu-se în lupte, mușcîndu-se unii pe ceilalți de coame. Cu ochii plutind în sînge, cu spume și bale albe stropind în jur, herghelиile tropoteau, galopau, se întreceau aiurite, neștiind singure încotro s-o apuce. Dar iată că deodată flăcările torțelor au căzut, au sărit și s-au aprins de ierburi. Și de la toate marginile podișului un cerc de foc venea, creștea, mînca frunzele și tulpinile cu vuiet și cu înfricoșătoare pocnituri. Cailor nu le mai rămînea deschis drumul decît înspre prăpastie. Și, nechezînd ascuțit și prelung, întreaga herghelie s-a repezit cu galop

întins într-acolo. Akho pîndea undeva pe aproape de buza prăpastiei, ascuns după o stîncă. A privit astfel această înspăimîntătoare faptă, așa cum o prevăzuse, în toată cruzimea și măreția ei. Cînd cei dintîi armăsari au sosit și s-au apropiat de prăpastie, un simț ascuțit i-a vestit de primejdie. Atunci, ridicîndu-se în două picioare, au vrut să se oprească și să se ferească. Veneau însă herghelиile orbite și înspăimîntate de foc, veneau în valuri de dobitoace înnebunite. Primii sosiți au fost răsturnați, și după ei alții, și alții mereu. Akho auzea cum, în cădere, trîntiți de muchea de piatră a prăpastiei, mulți își ru-

peau șira spinării cu o trosnitură cumplită. Pragul prăpastiei i s-a părut lui Akho un cuțit uriaș care taie deodată tot chiotul și larma sălbatică, și goana, și spaima sutelor și miilor de cai. Ajunse aici, valurile de dobitoace se prăvăleau și erau înghițite de genuni și tăcere. Și Akho, strecurîndu-se pitit pînă la margine, văzu în albăstrimile dimineții cascada aceasta de viață, de carne și de sînge, care se rostogolea și se mistuia în adînc, întocmai după cum întrezărise în planurile sale. Și Akho ameți o clipă, poate de înălțime și de însîngerata priveliște, poate și de bucurie pentru ai lui și mîndrie pentru fapta sa. Aducîndu-și aminte de bătrînul ce născocise capcana pentru mamuți și care adormise de mult, acum el nu mai simți ceea ce simțise de atîtea ori: o pizmă amară, cu un fel de stăruitoare mîhnire în ea. Acum nu-și mai spunea de ce n-a fost el, ci celălalt cu născocirea capcanei. Ceea ce vedea, întrecea cu mult prinderea unui mamut oricît ar fi fost de mare. Și toată biruința aceasta Akho știa că a fost a lui și era mulțumit.

Cînd au părăsit podișul ars și pustiu, soarele răsărise. Coborîșul spre locul bogat al îndestulării, deși lung, li s-a părut însă ușor tuturor. Mergeau vînătorii chihotind, iar în urma lor venea Akho și Tao. Se și aprinseseră focurile oamenilor pretutindeni. Mereu veneau cei care, în mormanele de carne caldă, încă își căutau și își rupeau mîncarea. Unii o treceau prin foc, alții, cu cuțite de cremene, goleau oasele de mușchii fragezi, însă cei mai mulți, lacomi și flămînzi, mușcau din carnea crudă și se mînjeau cu sîngele închegat pe față. Apoi obosiți și bolnavi cădeau la marginea apei înroșite și vărsau. Akho stătea de-o parte și îi privea. Știa că lui i se datoresc și grozăvia și îndestularea aceasta. Și ciudat, o deznădejde îl cuprinse față de sălbăticia și lipsa de măsură a vînătoarei lui. Ar fi putut însă să facă altfel? În momentul acesta de cai morți buni de hrană Akho închisese și omorîse și iuțeala lor. Altfel n-ar fi fost chip să-i aibă în stăpînire. Și gemînd astfel, fără să vrea, privirea îi fugi înspre Tao, care, rezemată, cu obrazul culcat pe mîna ce se sprijinea de o creangă lungă dintr-un lemn mlădios, se lăsa legănată de destinderea molatică a lemnului. Deodată, la priveliștea aceasta, în mintea lui Akho s-au aprins amintiri mai vechi și o lumină nouă s-a întrezărit. De îndoirea ramurei și legănarea femeii în mintea lui s-a legat o lungime mai mare sau mai mică de fir tăios din blană de mamut, un zbîrnîit, un zbor

de cîrlig de os, un gînd de iuțeală, de zvîrlire a morții prin iuțeală, un gînd nou. El sări sprinten de la locul său, îi luă lui Tao creanga din mînă și, rupîndu-i de la gît salba de scoici albastre și purpurii, legă în frumoasă încordare lemnul de cele

două capete, cu firul întins și zbîrnîitor. Lui Tao îi venea să plîngă după scoicile ei. Ea rămase uimită, fără a putea înțelege. Dar Akho luă o nuielușă subțire, ce-i era la îndemînă, și așezînd-o pe coarda întinsă, prima săgeată trasă de om se făcu nevăzută. Coarda, a cărei putere de mult, din peșteră, o deslușise Akho, acum își căpătase întregirea, iar gîndul despre întinderea și destinderea lemnului și puterea lui i l-a adus frumoasa legănare a lui Tao. Și mintea lui Akho, unindu-le, a născocit arcul.

Puzderia oamenilor din peșteri în tăcere și cu lăcomie sfîșiau mormanele de carne ale hergheliilor prăbușite, fără să știe că alături de ei o minte slobodă și înaltă în negura vremurilor acestea făcuse una din cele mai mari descoperiri din viața omului.

Cea dintîi însă Tao a înțeles fapta lui Akho și ea l-a răsplătit, bătînd din palme cu bucurie. Akho s-a lovit cu putere cu pumnii în piept, iar femeia își uită scoicile risipite și pierdute.

Cu celelalte surori ale lui Tao Akho nu mai păstrase, spre deosebire de ceilalți tineri ai neamului său, decît o purtare bună, dar fără o altă apropiere. Dimpotrivă, pentru Tao, și numai pentru ea, el își arătă mîngîierea, ocrotirea și aprinderea. Îi făcuse un culcuș lîngă al lui, pe blană de urs, sub cel mai frumos bour roșcat zugrăvit de el pe pereții peșterii, în colțul cel mai din fund, unde găsiseră ursul bolnav. Aici nu îngăduia nimănui să ajungă. Și din cînd în cînd, într-o cremene scobită de el, ca o scoică, turna grăsime de sălbăticiune, și cu o frunză uscată drept feștilă, îi dădea foc. Atunci se aprindea în fundul peșterii o flacără palidă, gălbuie, tremurătoare, la lumina căreia Akho și Tao priveau bourul roșu împodobit cu alb și cu negru, desenat și zugrăvit, de parcă ar fi fost viu, focos, cu picioarele strînse sub el, cu capul plecat, gata să împungă. Și Akho și Tao se bucurau de frumusețea zugrăvelii, fără alt gînd ca ceilalți. De altfel icoana aceasta era singura și cea mai frumoasă care scăpase neatinsă de mîzgăleala cu linii și săgeți, pe care Akho a fost silit să o facă de răzvrătiții și nemîncații neamului său.

Cu vremea însă tihna colțului din fundul peșterii nu le-a mai priit. Rînd pe rînd veneau tinerii, ba și bărbați mai în putere, o trăgeau de mîini pe Tao și o sileau să se ducă, la fel ca surorile ei și celelalte femei, cu ei. Li se părea chiar că dacă Akho o alesese numai pe ea, Tao trebuia să fie cu totul altfel, și de aceea o rîvneau. Akho o păzea, și femeia se apăra. Ba au

ajuns și la încăierări nenumărate. Viața lui Akho și a lui Tao, pentru că se aleseseră unul pe celălalt, ajunsese să nu mai fie cu putință în peșteră. De aceea, într-o zi, aprinzînd iar opaițul de cremene, au privit îndelung bourul roșcat pe care-l lăsau pentru totdeauna în bezna peșterii. Și-au luat cu părere de rău rămas-bun de la el, au încărcat sculele de sculptor și zugrav ale lui Akho, și-au aruncat peste umăr blana de urs și panteră, și

luîndu-se de mijloc au coborît la vale, neștiind nici ei încotro. Dormeau nopțile pe blănuri sub adăposturi de frunze, se hrăneau cu jivine mărunte și cu poame culese de Tao și erau mulțumiți. Ziua umblau, cercetau, căutau un loc de popas, iar noaptea se odihneau. Și au mers așa, pînă ce au dat de un bordei, scobit în pămînt. Dincolo de el au mai văzut o mulțime la fel. S-au apropiat cu neîncredere la început. Nu știau cine sau ce are să iasă din ele. Au stat vreme îndelungată, pînă ce s-a ivit un om. Era tînăr ca Akho. După el venea o femeie. Semăna cu Tao, dar nu era roșcată și pistruiată ca de rugină, ci întunecată, cu ochii negri și păr lung, negru. Era mai măruntă și sprintenă. După ei n-a mai ieșit nimeni. Erau numai ei doi, ca și noii veniți. Umblaseră mult, de bună seamă, deoarece și felul omului

și al plantelor se schimbase. Akho și Tao s-au mirat la început. Ei se socoteau singuri. Acum însă văzură și pe alții și se bucurară. Au rîs unul la altul, s-au apucat de mînă și s-au apropiat.

Ș-au împrietenit, și de la bărbat Akho a învățat să-și facă și el un bordei. Se duceau de multe ori împreună la vînătoare, născoceau lanțuri și capcane pentru păsări și animale mărunte.

Într-o zi, Akho a adus, cu botul legat, un lup sur și l-a aruncat într-o groapă adîncă de lîngă bordei. Fiara la început a urlat zi și noapte și a încercat să muște. Cu răbdare și curaj Akho s-a apropiat însă de el, aducîndu-i hrană cîte o halcă de carne, pînă ce a încercat să-l tragă de urechi și să-l mîngîie.

Și cînd a văzut că lupul sur nu-l mușcă și că-l lasă să pună mîna pe el, Akho s-a bucurat și s-a bătut puternic cu pumnii în piept. Avusese un gînd: că fiara o să ajungă să-l cunoască și să se împrietenească. Și nu se înșelase. Mintea iscoditoare a lui Akho cerceta neîncetat și lega lucrurile și faptele între ele, bănuind și născocind. Și, după o vreme, a dat lupului sur drumul din groapă. Acesta a alergat ca un nebun, s-a pierdut în pădure, și Tao a plîns după el, căci se obișnuise cu un fel de lătrat al lui. Akho aștepta liniștit. Și într-adevăr, lupul se întoarse, îl recunoscu pe Akho și se gudură la picioarele lui. Tao se mai ferea de el, mai ales că odată s-a întîmplat ca lupul s-o muște. Akho atunci l-a bătut cu o vargă, și lupul, tupilat, n-a îndrăznit să se dea la el. Îl recunoștea de stăpîn. Apoi Akho s-a apropiat de el împreună cu Tao și cu vecinii săi. Fiecare, pe rînd, i-a dat o bucată de carne și a încercat să-l mîngîie. Lupul n-a dat semne de prietenie la început, dar Akho îi strunea pornirile. Și încetul cu încetul, fiara îmblînzită a ajuns să-i cunoască pe toți.

Din pragul bordeiului lor, peste o viroagă, se vedea departe un munte rotund și negru, care sta înfipt ca un colț uriaș de cremene în fața lanțului de ghețuri limpezi cu toate focurile răsăritului în ei, înălțați mai departe în zare. În fiecare zi Akho privea înspre ei și nu înțelegea însingurarea și întunecimea. Și

a venit o zi în care s-a stîrnit o furtună cu nori negri, plesniți de fulgere și trăsnete care cădeau pretutindeni în jur. Oamenii s-au ascuns prin bordeie de groază și neînțelegere. Numai Akho, culcat pe brînci, cu o mînă în chica roșie a lui Tao pe care o mîngîia, iar cu cealaltă strunind lupul sur care începuse să urle, privea cu nesaț și curiozitate spre focul acesta din cer, care cădea ca sulițele aprinse pretutindeni. Deodată pămîntul

a început să tremure, să se înfioare, să se clatine ca o carne străbătută de durere. Bordeiul se teși, se mușuroi, și țărîna începu să le curgă în cap. Se auzea un murmur și un bubuit surd, care venea de undeva, de sub pămînt. Tao, înspăimîntată, dădu să fugă, dar Akho, sărind în picioare, astupă cu trupul său mare gura bordeiului. Sta cu brațele întinse și privea, lăsînd ploaia care nu venea în stropi, ci în valuri, să-i curgă de-a lungul pieptului și coapselor. Ceea ce vedea Akho nu mai văzuse niciodată. Întîi s-a aprins pe creasta muntelui rotund un tighel roșu, ca o geană de foc. Apoi din mijlocul ei a crescut o pădure întreagă de flăcări, ce se făcea tot mai mare, tot mai înaltă, răsucind în vîrtejul de jeratic bucăți negre, bolovani uriași, pe care a început să-i arunce în toate părțile. Se auzeau trosnetele pădurilor frînte de căderea bolovanilor, iar focul de pe culmea neagră creștea neîncetat și lumina ca ziua. Atunci Akho și-a dat seama de primejdia cea mai mare care venea înspre ei. Între cerul care împroșca foc și pămîntul care se cutremura și fugea de sub picioare, ca un lut lune-

cos, venea asaltul lighioanelor stîrnite de erupția vulcanului. Se auzeau tropotele grele ale tuturor fiarelor și fîlfîitul îngrozitor, și fîșîitul zborurilor întregului păsăret, peste care băteau cu aripi uriașe vulturii cu capete pleșuve și smocuri roșii în creștet. Veneau de departe cu nechezări, cu mugete, cu urlete. Akho, neștiind bine ce să facă, s-a tras în bordei cu Tao și cu lupul sur, nădăjduind că va fi ocrotit cît de cît de șubredul lor bîrlog. Au stat în întuneric, în aerul ce se făcea tot mai greu la respirat, cu gust și miros de pucioasă. Au stat și au așteptat. Dar năvala năprasnică a valului de sălbăticiuni nu mai venea. Prin zgomotul bubuiturilor din împroșcarea muntelui se mai auzeau rar numai tropote izolate ici și colea de fiară speriată. Grosul fiarelor fusese oprit în drum, ajuns și nimicit de flăcări și stînci căzute. Akho a înțeles lucrul acesta și a îndrăznit să iasă iarăși la aer, să respire adînc și cu plăcere. A stat toată noaptea și a privit frămîntarea de foc a vulcanului. Din cînd în cînd pămîntul se zguduia. Și înainte de a veni ziua, a auzit prin întuneric, lîngă el, o clăbuceală zgomotoasă ca de apă repede de munte, care nu fusese înainte. Abia cînd s-a luminat Akho a văzut că, într-adevăr, în jurul lor se schimbase totul, și locurile nu mai erau de recunoscut. Un rîu lat trecea acum năvalnic nu departe de bordeiul lor, cărînd cu repeziciune trunchiuri și animale. Iar în față, prin mijlocul pădurii, se săpase o prăpastie. „În ea vor fi căzut fiarele scăpate de foc și de stînci, de bună seamă", gîndea Akho.

Și a răsărit o zi cenușie și grea, cu cer jos și zăduf înăbușitor. Pămîntul era răvășit. Și deși muntele negru nu-și curma bubuiturile și ploaia de foc, Akho a ieșit să vadă și să cunoască. A plecat cu Tao și vecinii săi. Lupul sur le sărea înainte.

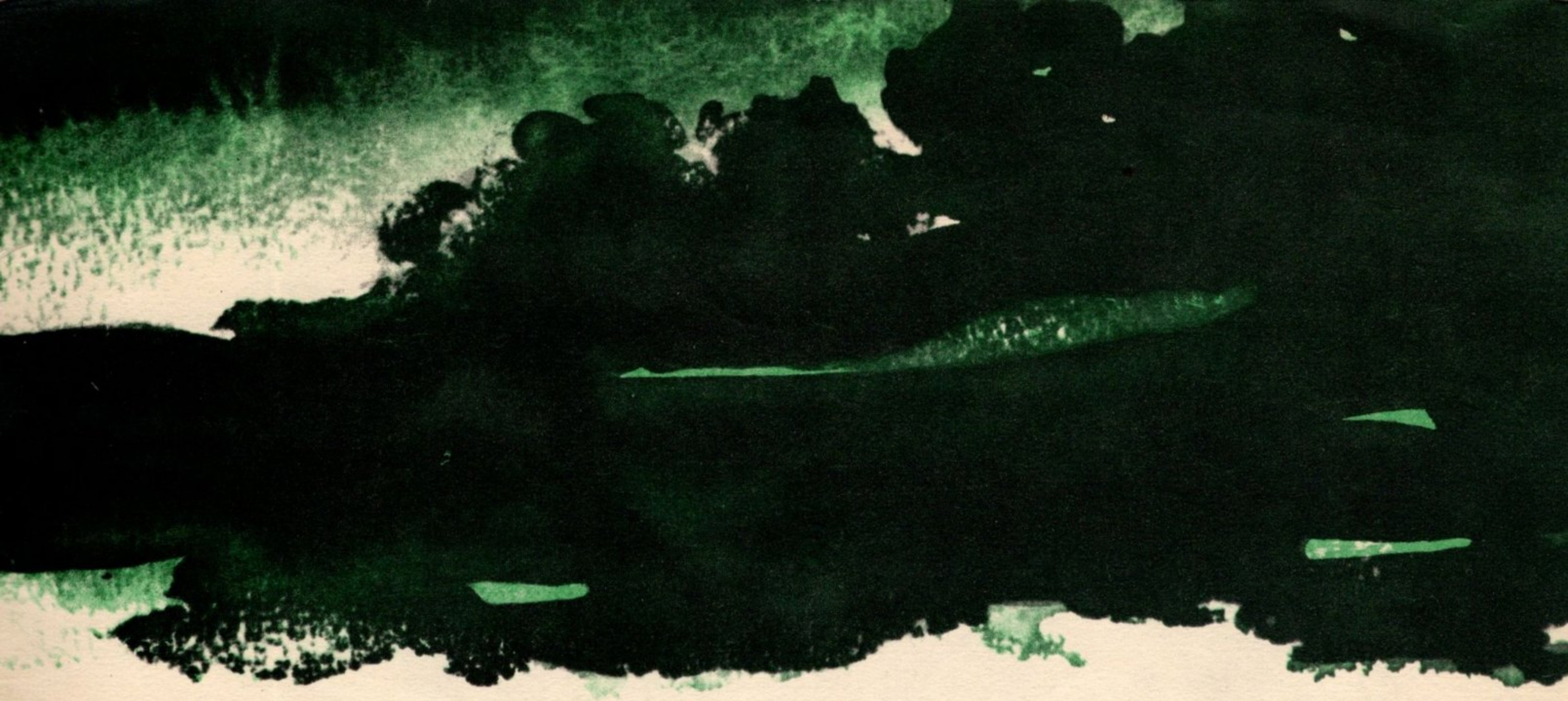

Cînd au ajuns la prăpastia din pădure și au privit în adîncul ei, au văzut că zăceau în ea animale și oameni prăbușiți în fuga lor. Rar scăpaseră cîțiva dincoace de prăpastie. Erau din neamul bizonului, fugiți desigur de clătinarea și prăbușirea peșterii. De toți morții aceștia vecinilor lui Akho și lui Tao le era frică, dar nu și de animalele sfîșiate și lovite de bolovani. Atunci Akho a înțeles, spre deosebire de ei, că moartea e una pentru toți, ca și pentru cel adormit de mult, bătrînul cu capcana de mamuți, de care și-a adus aminte. Moartea nu însemna ceva care să aibă trup, dar era ceva ce răzbea în făpturi și le supunea și le urîțea. Era o putere fără ființă, simțită însă de toți, animale și oameni, și cînd venea nu mai pleca. Akho a încercat să le tălmăcească și celorlalți înțelesul ăsta. Dar ei, la început, n-au putut să priceapă. Atunci Akho a încercat cu fapte și cu gesturi să le deschidă mintea. Apropia pe un om de o fiară, îi pipăia și apoi se prefăcea că fuge îngrozit. Apoi se arăta pe el și închidea ochii; îi arăta pe ei și îi punea să închidă ochii și întindea, rotind brațele, ca și cum ar fi vrut să cuprindă totul, să arate cum a înțeles că moartea vine la toți și de pretutindeni. Cînd au priceput, în sfîrșit, ceilalți, s-au înspăimîntat cumplit. Au căzut cu fața la pămînt înspre vulcanul duduitor și au rămas așa. Dimpotrivă, Akho sta drept în picioare, înfruntînd orice primejdie. Se întîlnea cu o putere distrugătoare, pe care o ura, și căreia vrea să i se opună. Lega, firește, cu mintea lui sprintenă vulcanul, focul și stîncile lui aruncate, le lega

pe toate de moarte. Dar nu cădea la pămînt, ci ridica pumnii și amenința. Și pentru că nu avea altceva la îndemînă pentru a-și arăta bucuria și credința lui în viață, respira adînc, să se îmbete cu aer. Chiui prelung, ca un strigăt de luptă zvîrlit naturii potrivnice și ca o chemare a oamenilor, semenilor săi, să pornească lupta.

Și astfel Akho s-a înfipt cu voință în natura asta clocotitoare și nouă, hotărît să o biruie și cu gîndul și cu fapta.

Lei 4,50